

STRIJD OM MACHT

Huib D. Minderhoud

Rudolf, de jonge Heer van Coevorden, was vastbesloten de smaad, hem door de bisschop aangedaan, te vergelden. Otto, graaf van Bentheim, had zijn plaats op het kasteel ingenomen. Zijn jongere broer Volker was gevangengenomen en zat opgesloten in het kasteel Horst bij Rhenen. Rudolf zelf verbleef op zijn erfgoed De Steenvoorde bij Ommen en bezon zich op tegenmaatregelen.

Het geluk was met hem. Volker werd verliefd op de dochter van de kasteelheer in Rhenen en trouwde met haar in gevangenschap. Dit vertederde de bisschop zeer en hij besloot het jonge paar vrij te laten. Volker vestigde zich nu op zijn versterkte huis te Ansen en wijdde zich daar aan zijn jonge vrouwen.. aan het beramen van plannen om samen met Rudolf de verloren gegane Heerlijkheid Coevorden terug te veroveren. Hiertoe sloten de broers een verbond met de opstandige beweging der Gelkingen in Groningen en gezamenlijk bezetten zij de Sint-Walburgskerk aldaar. Vervolgens plunderden zij de verspreid liggende bezittingen van de bisschop in Drenthe. Graaf Otto, die hen met een legertje tegemoet trok, werd bij Rolde verslagen en nu waagden Rudolf en Volker de aanval op Coevorden. Helaas, het kasteel bleek sterker dan ze dachten. Het hield moedig stand en het enige, dat de broers bereikten, was de totale verwoesting van de voorstad en het bisschoppelijk verblijf daarin.

Gehelmde krijgers. Illustratie uit Mr. N. de Roever en Dr. G.J. Dozy: Het leven van onze voorouders.

Wij schrijven het jaar 1187 en voor het eerst wordt in de Coevorder geschiedenis melding gemaakt van het bestaan van een stad. Er wonen mensen bij het kasteel en al wordt slechts gesproken van een "suburbum" (een voorstad), de plaats was kennelijk groot genoeg om er een huis te bouwen, waarin de bisschop tijdens zijn bezoeken kon verblijven. De naam Coevorden duikt trouwens, zij het als bijgevoegde achternaam, al eerder op. In 1141 wordt in een oorkonde de naam Fredericus

van Cuvorde genoemd. Zeven jaar later, in een oorkonde van 1148, wordt Coevorden onder de naam Koiforde voor het eerst als bestaande nederzetting vermeld. Een feit, dat de aanleiding was voor de viering van "850 jaar Coevorden" vorig jaar.

Hoe heeft die nederzetting eruit gezien? Er woonden natuurlijk boeren, die hun landerijen direct buiten de plaats hadden. Hun koeien en schapen hielden ze in stallen in hun behuizingen; hun varkens en kippen scharrel-

den vrij rond. Er woonden ongetwijfeld ook kooplieden, die deel hadden aan het handelsverkeer over de oude weg door de Koevoorde. Bentheimer zandsteen, houten kuipen, rogge, wol en linnen werden naar het noorden vervoerd, terwijl vooral kaas, boter en stokvis zuidwaarts gingen. Geen wonder, dat de heren op het kasteel door middel van tolheffing graag "een graantje meepikten!" De zich snel ontwikkelende handel bracht ook bedrijvigheid met zich mee en zo vestigden zich hier handwerkslieden. Leerbewerkers en smeden, timmerlieden en wevers.

Allemaal woonden ze dicht bijeen. In slordige rangschikking

lagen hun houten huizen met de rieten of strooien daken door elkaar. Daar waar de erven aan elkaar grensden, ontstonden paden en ongeplaveide straatjes. Een kleine gemeenschap van mensen, als het ware bescherming zoekend bij elkaar..en bij het kasteel. Een bescherming, die de kasteelheer alleen kon geven, als het om leven of dood ging! Als het er werkelijk om ging spannen! Dan vluchtten de burgers naar het kasteel, waar ze met open armen ontvangen werden. De heer kon in zo'n geval immers elke man of vrouw gebruiken om te helpen bij de verdediging. Dat, evenals in 1187, de voorstad in vlammen zou opgaan, was wel een

ramp, maar die was te herstellen. Werkelijk belangrijk was het er levend af te brengen!

Terug echter naar Rudolf en Volker. De bisschop van Utrecht, uiterst getergd door de plunderingen van zijn bezittingen, liet twee legertjes Drenthe binnenvallen. De beide broers en hun bondgenoten konden niet tegen deze overmacht op en ze besloten te gaan onderhandelen. De bisschop voelde daar wel voor, maar aangezien hij de heren even ver vertrouwde als hij ze zag, eiste hij zestien gijzelaars, waaronder Rudolf. Deze werden opgesloten in Deventer en toen de onderhandelingen niet snel genoeg naar de zin van de bisschop verliepen, liet hij ze alle zestien in de boeien sluiten. Dat hielp, maar niet zoals hij verwacht had. Volker deed, op zijn beurt nu uiterst getergd, een plotselinge aanval op het Coevorder kasteel, die een ongedacht succes had. Het hele gezin van graaf Otto van Bentheim viel in zijn handen. De bisschop, voor de keus gesteld, kon nu niet anders doen dan in ruil voor de grafelijke familie alle gijzelaars vrijlaten.

De onderhandelingen vlotten nu ineens wél! In 1191 kwam een verdrag tot stand, waarbij bepaald werd, dat alle geleden verliezen van de bisschop en de graaf vergoed zouden worden. Daartegenover stond, dat Rudolf in al zijn rechten als Heer van Coevorden hersteld werd. De strijd om de macht zou echter nu pas beginnen.

In een middeleeuwse stad. Illustratie uit J. de Rek: Van hunebed tot Hanzestad.